

Vrijwilligers: een veilige werkomgeving

Een veilige omgeving is belangrijk. Zeker wanneer je als organisatie met minderjarigen of mensen met een verstandelijke beperking werkt. Dit betekent dat naast de aanwezigheid van een fysiek veilige (speel)omgeving en veilige materialen, minderjarigen zich ook veilig moeten kunnen voelen. Dit geldt niet alleen voor minderjarigen, alle mensen die in de organisatie actief zijn, hebben baat bij een fysiek en sociaal veilige werkomgeving.

Het voorkomen van (seksueel) grensoverschrijdend gedrag is ook in het belang van de organisatie zelf. Als organisatie heb je dan ook de taak het onderwerp te agenderen. Openheid en preventief beleid helpen hierbij.

Organisaties die hun zaken niet op orde hebben, lopen het risico dat:

- mensen die de grens overschrijden, zeggen dat ze niet beter weten.
- minderjarigen die met seksueel misbruik worden geconfronteerd denken dat zij de enige zijn en niet weten bij wie ze terecht kunnen.
- het bestuur door ouders, de gemeente en vrijwilligers als onverantwoordelijk wordt gezien omdat het geen maatregelen heeft genomen.
- de organisatie/ vereniging aansprakelijk wordt gesteld voor geleden schade.

Met een aantal acties kunt u de kinderboerderij al een stuk veiliger maken voor minderjarigen en/of mensen met een verstandelijke beperking. Hieronder een aantal punten waar u aan kunt voldoen.

Gedragscode

Een gedragscode is een document met richtlijnen voor de omgang tussen vrijwilligers, betaalde medewerkers en minderjarigen of mensen met een verstandelijke beperking. De code geeft aan waar de grenzen liggen in het contact.

Een gedragscode is een formeel document dat ondertekend wordt door vrijwilligers en medewerkers. Een ondertekende gedragscode kan in geval van seksueel grensoverschrijdend gedrag helpen in een juridisch (strafrechtelijk of tuchtrechtelijk) traject. In het Keurmerk Kinderboerderijen 2015 is een modelgedragscode te vinden. Deze gedragscode kan onderdeel zijn van de huisregels en kan bij de introductie van medewerkers en vrijwilligers ondertekend worden.

Vertrouwenspersoon

Stel een vertrouwenspersoon aan op de kinderboerderij. Communiceer dit ook in de huisregels. Bij een vertrouwenspersoon kunnen vrijwilligers, betaalde medewerkers, minderjarigen, mensen met een verstandelijke beperking en bijvoorbeeld ouders terecht met hun vermoedens of kennis van seksueel misbruik. De vertrouwenspersoon is erg belangrijk om het melden van (vermoedens van) misbruik makkelijker te maken. Ook voor degene die wordt beschuldigd van ongewenst gedrag of seksueel misbruik is een (tweede) vertrouwenspersoon belangrijk.

Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)

Onderzoek heeft aangetoond dat het vragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) bijdraagt aan de veiligheid binnen een organisatie. Meer informatie op pagina 11 hierover.

Voor het Keurmerk Kinderboerderijen is het een vereiste dat minimaal de beheerder en diens vervanger in het bezit zijn van een geldig VOG.

Thema vrijwilligers: een veilige werkomgeving

Aanstellingsbeleid

Een pleger van seksueel misbruik herken je niet aan het uiterlijk. Vaak zijn het heel voorkomende en aardige mensen die zich binnen korte tijd onmisbaar weten te maken. Bekend is dat ze situaties opzoeken waarin ze makkelijk in contact komen met minderjarigen. Daarbij maken ze gebruik van de welwillendheid en het vertrouwen van een organisatie. Daarom is het belangrijk je vrijwilligers echt te selecteren. Een doordacht en kritisch aanstellingsbeleid kan een hoop problemen voorkomen.

Liever één te weinig dan de verkeerde

Alle organisaties willen graag zoveel mogelijk vrijwilligers aantrekken. Er is altijd wel wat te doen. Maar de schade die een verkeerde vrijwilliger kan aanrichten is enorm, niet alleen voor je organisatie (denk aan imagoschade of verdeeldheid), maar ook voor deelnemers aan activiteiten. Schaam je niet voor een relatief zware selectie. Straal juist uit: het kost je wat moeite om bij ons aan de slag te komen, omdat we vrijwilligerswerk en het werken met minderjarigen serieus nemen. Zorg er dus ook voor dat je, mocht je een vacature bij een vrijwilligersvacaturebank wegzetten, daar al aangeeft dat er gevraagd wordt om een Verklaring Omtrent Gedrag en dat alle vrijwilligers een gedragscode moeten ondertekenen.

Persoonlijk is altijd beter

Zijn er mensen in je organisatie met een goed oog voor mensen en een goed oor voor verhalen? Laat die dan met alle potentiële vrijwilligers een gesprek hebben. Degenen die de gesprekken voeren moeten ook bereid zijn om tegen een vrijwilliger te zeggen: 'Het spijt me, ik denk niet dat we plek voor je hebben.' Bij voorkeur leg je tot op zekere hoogte uit waarom. Het is niet erg om te laten weten dat je het gevoel hebt dat iemand niet geschikt is om te werken met minderjarigen.

Draag uit dat iedereen hetzelfde wordt behandeld

Niet alle organisaties hebben een vrijwilligersbeleid. Het grote voordeel van het expliciet opschrijven van je beleid is dat je uitdraagt dat iedereen volgens dat beleid wordt behandeld. Concreet voorbeeld: in je beleid heb je staan dat er gevraagd wordt om een Verklaring Omtrent Gedrag. Die VOG is dus geen kwestie van het niet vertrouwen van een bepaald persoon, het is een afspraak die je met zijn allen hebt gemaakt.

Laat de gedragscode ondertekenen

Zorg ervoor dat de gedragscode, samen met de huisregels van de kinderboerderij, ondertekend wordt. Dit kan een vast onderdeel zijn van het introductieprogramma.

Maak bijscholing en onderdeel van het beleid

Zo'n eerste gesprek kan nog wat theoretisch zijn, aangezien de vrijwilliger nog niet daadwerkelijk aan de gang is. Zorg daarom dat je het thema 'seksueel grensoverschrijdend gedrag' ook op andere momenten aan de orde stelt, bijvoorbeeld in de vorm van een thema-avond of een training. En zorg dat je periodiek de gelegenheid hebt om met vrijwilligers en medewerkers te praten over wat ze meemaken.

Social media

Maak met medewerkers en vrijwilligers duidelijke afspraken over het gebruik van social media, met name het uitwisselen van persoonlijke gegevens, zoals Facebook-vrienden of mobiele telefoonnummers (bijvoorbeeld voor een Whatsapp-groepsgesprek). Stelregel hierbij is dat er niet meer persoonlijk contact hoeft te zijn dan noodzakelijk voor het (vrijwilligers)werk.

Tuchtrecht en registratiesysteem

Als het ondanks alle preventieve maatregelen toch fout gaat met een vrijwilliger/medewerker, is het voor een kinderboerderij vaak moeilijk om vervolgstappen te ondernemen. Want wat is er precies gebeurd en hoe kun je dit oplossen zonder dat de boerderij zelf eronder lijdt? Daarom kunnen kinderboerderijen en andere (vrijwilligers) organisaties zich aansluiten bij Stichting Tuchtrecht Vrijwilligerswerk. Deze tuchtcommissie beoordeelt klachten over seksueel grensoverschrijdend gedrag van vrijwilligers/medewerkers jegens minderjarigen voor deelnemende vrijwilligersorganisaties en doet vervolgens een uitspraak. Uitspraken resulteren in een registratie op de registratielijst. Het tuchtreglement voorziet ook in een commissie van beroep. Alle informatie is te vinden via: www.tuchtrechtvrijwilligerswerk.nl

Deze registratielijst is ook inzichtelijk als de kinderboerderij is aangesloten bij de Stichting Tuchtrecht. Dit voorkomt dat vrijwilligers met verkeerde intenties gaan 'organisatiehoppen'. De vSKBN is aangesloten bij de NOV. Als lid van de vSKBN krijgt u dus korting als u zich aansluit bij Stichting Tuchtrecht. Het eerste jaar deelname in 2015 en 2016 is gratis.

In veilige handen

Heeft de kinderboerderij nog geen (goed) preventiebeleid? Maak dan gebruik van het stappenplan 'In Veilige Handen'. Hier kunt u ook gebruik van maken als u op zoek bent naar extra informatie, manieren om het bespreekbaar te maken bij (bestaande) vrijwilligers en medewerkers en voorbeelden.

De 13 stappen helpen om achter de schermen alles zo te regelen dat minderjarigen en cliënten echt in veilige handen zijn binnen het vrijwilligerswerk. Elke stap biedt één of meerdere voorbeelden om het bewustzijn en de daadkracht omtrent seksueel misbruik te voorkomen. Ook is het zinvol om het bestaande beleid nog eens kritisch door te lichten aan de hand van het stappenplan 'In veilige handen'.

Alle informatie en downloads via:
www.inveiligehandenvrijwilligerswerk.nl

Gratis VOG voor vrijwilligers

Onderzoek heeft aangetoond dat het vragen van een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan vrijwilligers bijdraagt aan de veiligheid binnen een (vrijwilligers)organisatie.

Met zo'n verklaring toont de vrijwilliger aan dat hij niet veroordeeld is voor ernstige delicten, zoals een zeden- of geweldsdelict. Met het aanvragen van VOG's maakt u het onderwerp seksueel grensoverschrijdend gedrag bespreekbaar en geeft u ook een signaal af dat u werk maakt van veilig vrijwilligerswerk. Dit is een eerste stap richting een veilig klimaat binnen uw organisatie.

Vanwege deze positieve effecten heeft het ministerie van Veiligheid en Justitie besloten om een proef met het vergoeden van VOG's per 1 januari 2015 om te zetten in een regeling waarbij vrijwilligers van alle vrijwilligersorganisaties onder voorwaarden een gratis digitale VOG kunnen krijgen. Ook voor kinderboerderijen kan dit gelden.

Voorwaarden

Als uw organisatie gebruik wil maken van de Regeling Gratis VOG moet zij voldoen aan een aantal voorwaarden die het ministerie van Veiligheid en Justitie stelt. Samengevat moet u voldoen aan de volgende voorwaarden:

1. Uw organisatie staat ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel.
2. Uw organisatie bestaat voor minimaal 70 procent uit vrijwilligers en is een echte vrijwilligersorganisatie (heeft geen winstoogmerk).
3. De vrijwilligers werken met minderjarigen en/of mensen met een verstandelijke beperking.
4. Uw organisatie kan aantonen dat er preventief beleid is om seksueel grensoverschrijdend gedrag te voorkomen. Dit kan variëren van het hebben van vertrouwens(contact) personen tot een goed aannamebeleid voor vrijwilligers.

Aanvragen en meer informatie

Voor het aanvragen van de gratis VOG heeft u eHerkenning nodig. Alle informatie over de voorwaarden en aanvraagprocedure vindt u op de website:

www.gratisvog.nl